

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

**АНГЛОМОВНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ЗБАГАЧЕННЯ
ЛЕКСИКИ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ**

У статті розглянуто англомовні запозичення, шляхи їх інтенсивного надходження у сучасну німецьку мову, способи запозичення та їх інтеграція, лексикографічне опрацювання лексичних одиниць.

Актуальність дослідження зумовлюється необхідністю теоретичного узагальнення змін у лексичній системі німецької мови під впливом англомовних запозичень, бо мова як соціальне явище перебуває разом із суспільством у постійному розвитку. Лексика, як динамічна підсистема мови, є найбільш сприйнятливою до змін і безпосередньо реагує на те, що відбувається у суспільстві; в ній відображаються наші уявлення про різноманітні явища позамовної дійсності.

Тема англійських запозичень німецької мови стала об'єктом вивчення для багатьох як вітчизняних, так і зарубіжних лінгвістів (Х. Ціндлер, Б. Карсиен, Г. Фінка, Й. Пфінцер, В. Фирек, І. Арнольд, О.Соболевський, Р.Брандт, Є. Карський, М.Фасмер) та інтерес до цієї проблематики з часом не згасає, що свідчить про її багатоаспектність і невичерпність. Мова як явище багатогранне, що постійно розвивається, безперервно постачає лінгвістам новий матеріал для досліджень.

Мета статті – виявити інтегративні особливості англомовних запозичень у системі німецької мови та провести оглядовий аналіз нових лексичних одиниць шляхом аналізу існуючих запозичень з англійської мови й особливостей їх використання та визначенням позамовних чинників, які стимулюють входження англіцизмів у лексичну систему німецької мови.

Ключові слова: запозичення, німецька мова, англіцизм, інтеграція.

Мова – складне і багатогранне суспільне явище, яке є засобом людської комунікації і знаходиться в постійному русі, вона є складно- структурованою системою, яка постійно змінюється під впливом багатьох зовнішніх та внутрішніх чинників. Процес оновлення лексичного складу німецької мови, як і будь-якого іншого, – це неперервний процес. Запозичення слів властиве всім мовам світу на всіх етапах розвитку і є ознакою життєздатності мов. Протягом десятиліть у німецькій мові накопичувалося чимало нових слів, лексика збагачувалася новими значеннями, а інші слова, навпаки, втрачали свою актуальність.

Питанням запозичень, процесу їх термінологізації присвячено чималу кількість досліджень на матеріалі української, російської, французької і німецької мов. Одні дослідники вважають елементами чужої мови одиниці різних рівнів мовної системи — фонетики, морфології, семантики, лексики, синтаксису і пропонують розрізняти фонетичне, семантичне, лексичне, морфологічне і синтаксичне запозичення. Інші розуміють під «запозиченням» як сам процес запозичення, так і запозичені лексеми. Іноді за допомогою терміна «запозичення» описується процес термінологізації слів загальнолітературної мови або — в окремих випадках — просторічних і жаргонних слів . Під запозиченням варто розуміти, перш за все, слово або словосполучення, які перенесені з однієї мови в іншу через мовні контакти і до певної міри асимілювалося в новому мовному середовищі.

В останні два десятиріччя спостерігається справжній бум англомовних запозичень у німецькій мові. Це явище привертає до себе неабиякий інтерес лінгвістів, про що свідчить велика кількість публікацій і досліджень, що констатують зростання кількості англомовних запозичень. Роботи німецьких науковців, присвячені проблемам англоамериканського запозичення, мають в основному констатуючий, описовий характер. Деякі дослідження спрямовані на з'ясування причин, шляхів і різних аспектів англо-американського запозичення. Чимало робіт присвячено дослідженню історії окремих англо-американізмів, їх фіксації в лексикографічних джерелах, семантичному розвитку в мові-

рецепторі. Автори цих робіт так чи інакше торкалися питань асиміляції та термінологізації англо- американських запозичень у німецькій мові, проте слід зазначити, що ці питання потребують подальшого вивчення та аналізу. Проблемам англomовним запозиченням в галузі термінології на матеріалі німецької мови присвячено декілька кандидатських дисертацій. Практично кожний учений, який вивчав запозичення, так чи інакше торкався розгляду позамовних (екстралінгвістичних) і власне мовних (інтралінгвістичних) причин запозичення іншомовних слів. Так, С.В. Гриньов, проаналізувавши роботи багатьох лінгвістів, які висвітлювали дану проблему, зараховує до екстралінгвістичних такі причини:

- 1) культурний вплив одного народу на інший;
- 2) наявність усних або писемних контактів країн з різними мовами;
- 3) підвищення інтересу до вивчення тієї або іншої мови;
- 4) авторитетність мови-джерела (що іноді призводить до запозичення багатьма мовами і появі інтернаціоналізмів);
- 5) історично обумовлене захоплення певних соціальних верств культурою чужої країни;
- 6) умови мовної культури соціальних прошарків, що запозичують нове слово [3].

Важливо наголосити і на такому екстралінгвістичному чиннику. З кінця Другої світової війни США є країною, культура якої активно поширюється по всьому світові, тоді як німці переживали «кризу» своєї ідентичності. Г. Цифонун наводить аргументи так званих «прихильників» і «супротивників» англomовного впливу на німецьку мову. На думку «прихильників» запозичень англійської мови, вона має, по-перше, структурну перевагу, тобто компактність англomовних запозичень порівняно з пропонованими німецькими замінами; по-друге, це економічна перевага, пов'язана зі спрощенням комунікації в глобальних сферах глобального світу; по-третє, англійська мова дає можливість брати участь у світовій комунікаційній культурі (молодіжна мова, Інтернет). Супротивники англіцизмів стверджують, що, по-перше, німецька мова втрачає

свою колишню потужність; по- друге, що вона перестає бути престижною; по- третє, що в німців недостатньо самосвідомості й вони не сприймають цінність власної мови як ознаку власної ідентичності [8] .

Внутрішньолінгвістичними причинами запозичень є:

- 1) відсутність у рідній мові еквівалентного слова для нового предмета, явища або поняття;
- 2) тенденція до використання одного запозиченого слова замість описового звороту (тенденція до економії мовних засобів);
- 3) прагнення до підвищення і збереження комунікативної чіткості лексичних одиниць, яке полягає в усуненні полісемії або омонімії в мові-реціпієнті;
- 4) потреба в деталізації відповідного значення, розмежуванні деяких його смислових відтінків шляхом приєднання їх до різних слів (збагачення синонімії);
- 5) тенденція до експресивності, що веде до появи іншомовних стилістичних синонімів;
- 6) відсутність у рідній мові можливості утворити похідні, тоді як від запозичених синонімів вони можливі;
- 7) накопичення в мові однотипних слів з тенденцією виокремлення одного з подібних елементів і запозичення в такий спосіб морфем і словотворчих елементів.

Англійські запозичення представлені сьогодні практично у всіх сферах життєдіяльності людини, але перші місця в цьому списку займають:

1.ЗМІ – Feature, Pay-TV, Motion, Primetime, Print, Slow, Entertainer, Offset, Yellow Press, Reporter, Interview, Comic, Monotype, Charts, Comics, Jingle, Headline, Hit, live, News, Playback, Serial, Show, Single, Special, Trailer, Bestseller, Essay, Love-Story, Promoter.

2.Комп'ютерні та інформаційні технології, новітні медіа–Daily Soap, Late-Night-Show, zappen, chatten, E-Mail, Internet, Mouse, E-Mail, Online, Provider, Bit, Byte, CD-Rom, Computer, editieren, Hacker.

3. Спорт – Fan, Match, Cross, Freestyle, Penalty, Badminton, Sprint, Finish, Team.

4. Косметична індустрія, здоров'я, медицина –Jogging, Check, Fitness, Training, Piercing, Veneer, Baby, Peeling, Beauty,Team, Make-up, Foundation, Fluid, Eyeliner, Strip, Cover, Aids, Streß, Body Lotion, relaxen.

5. Будівництво – Apartment, WC, Lift, Cente.

6. Їжа, гастрономія – Bar, Brandy, Chips, Cream, grillen, Fast food.

7. Професії – Babysitter, Bodyguard, Controller, jobben, manager.

8. Молодіжна лексика – crazy, cool, ОК, Punk, Tattoo, Trouble.

Ці сфери мають особливий вплив на суспільну свідомість. Передусім тут формуються лексика та термінологія мови, поширюючись на інші субмови, у тому числі й на розмовну. Тут маємо справу з так званою «американізацією» суспільства з її позитивними наслідками для мови та суспільства.

Як правило, англомовний термін чи слово входить у німецьку мову зі збереженням правопису та звучання. Однак було б неправильно розглядати проникнення англіцизмів у німецьку терміносистему тільки як односторонній процес. При запозиченні відбувається взаємодія англомовного терміна та мови-рецепієнта, яка впливає на його адаптацію. З одного боку, структура термінів запозичується в терміносистему німецької мови без зміни або з незначною зміною їх звукового і графічного оформлення. З іншого боку, спостерігаються певні зміни на морфологічному рівні при адаптації у німецькій терміносистемі:

1. Запозичені іменники підпорядковуються правилам німецької мови й уживаються з артиклем і пишуться з великої літери: der Cashflow, die Number, das Banking.

2. Дієслова отримують типову для інфінітива флексію –en, відмінюються як слабкі дієслова й утворюють дієприкметники: to check – checken, durchchecken, checkte, gecheckt; to order – ordern, ordernte, geordernt. Ich habe Standard für 20 € geordernt.

3. Запозичені прикметники підпорядковуються системі відміни прикметників німецької мови: kein cooles Getränk, ein portabler PC. Für die Zukunft wünsche ich uns allen gemeinsam viel Kraft für unseren gemeinsamen Kampf für eine neue, faire Welt!"

4. Продуктивним є словотвір англомовних термінів, зокрема словоскладання. Слід особливо відзначити тип складних слів, які є структурними модифікаціями запозичених термінів. Часто англійському словосполученню відповідає німецький складний іменник: англ. crisis management – нім. Krisismanagement. Поряд з написанням разом складні слова в німецькій мові можуть бути графічно марковані дефісами між окремими компонентами: англ. Art director – нім. Art-Director, англ. investment banking – нім. InvestmentBanking.

Таким чином, можна зробити висновок, що тенденція збільшення лексичного складу німецької мови за допомогою англомовних запозичень прийняла гротескні форми. Стрімке збільшення кількості англіцизмів у слововживанні викликане суспільно-політичними перетвореннями і є актуальною тенденцією кількісного розвитку сучасної німецької мови за нових умов.

Література

1. Бондаренко В.Ю. Новый структурный тип заимствований (на материале медицинских терминов) // Лексика и культура. – Тверь: Гос. ун-т, 1998.
2. Гавриленко Т.Г. Ассимиляция заимствованных терминов в немецком языке. – М., 1995.
3. Гринев С.В. Введение в терминоведение. – М.: Московский лицей, 1993.
4. Морозова О. Н. Английские заимствования в современном немецком языке: лингводидактический аспект / О. Н. Морозова // Мир лингвистики и коммуникации: электронный научный журнал. – Тверская государственная сельскохозяйственная академия, 2008. – Вып. 12. – С. 39 – 46.
5. Пастух І. Німецький сленг: інтегративні особливості неологізмів сьогодення / Ірина Пастух // Мандрівець. – 2010. – N 4. – С. 76–79.
6. Рогова Л. В. Англіцизми в тексті німецькомовної реклами косметики / Л. В. Рогова // Науковий вісник Волинського нац. ун -ту ім. Л.Українки. Філологічні науки. Мовознавство. – Луцьк: ВНУ, 2010. – Вип.8. – С. 295–299.
7. Schäfer, W. Von Handys und Erbe. Zur Diskussion um Anglizismen im heutigen Deutsch. In: Deutsch als Fremdsprache2/2002, S. 75-81.

8. Zifonun G. Überfremdung des Deutschen: Panikmache oder echte Gefahr?
Institut für Deutsche Sprache, 2002.